

Sabina Rejman

ORCID: 0000-0002-4863-6943
(Uniwersytet Rzeszowski)

**Konferencja naukowa „W drodze ku Niepodległości.
Przemiany modernizacyjne na ziemiach polskich
w II połowie XIX i na początku XX wieku”,
Bóbrka, 4–5 kwietnia 2019 r.**

W dniach 4–5 kwietnia 2019 r. w Muzeum Przemysłu Naftowego i Gazowniczego w Bóbrce odbyła się I Konferencja Naukowa z cyklu „Oblicza polskiej modernizacji” zatytułowana: „W drodze ku Niepodległości. Przemiany modernizacyjne na ziemiach polskich w II połowie XIX i na początku XX wieku”. Konferencja stanowiła część projektu „W drodze ku modernizacji. Niepodległa Polska i wolni Polacy w XIX–XX wieku”, zakwalifikowanego do finansowania decyzją Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach programu „Szlakami Polski Niepodległej” i realizowanego pod kierownictwem dra hab. Pawła Graty prof. UR (więcej na temat projektu na stronie: <http://www.wdrodzekumodernizacji.pl/index.html>).

Uczestników konferencji powitali: dziekan Wydziału Socjologiczno-Historycznego Uniwersytetu Rzeszowskiego dr hab. Paweł Grata prof. UR w imieniu organizatorów konferencji, prorektor ds. Nauki i Współpracy z Zagranicą prof. dr hab. Marek Koziorowski jako przedstawiciel władz rektorskich UR oraz pan Ryszard Rabski, prezes Zarządu Fundacji Muzeum Przemysłu Naftowego i Gazowniczego im. Ignacego Łukasiewicza w Bóbrce, reprezentujący gospodarzy miejsca.

Sesja pierwsza nosiła tytuł „W oczekiwaniu na niepodległość”. Obrady prowadził prof. dr hab. Marek Koziorowski. Zaprezentowano w niej cztery referaty dotyczące rozwoju gospodarczego ziem polskich do 1914 r. w ujęciu zarówno teoretycznym, jak i ekonomicznym i statystycznym. Autorami wystąpień byli: prof. dr hab. Wojciech Morawski (Szkoła Główna Handlowa w Warszawie) – *Industrializacja a modernizacja. Doświadczenia polskie*, dr hab. Cecylia Leszczyńska prof. UW (Uniwersytet Warszawski) – *Zmiany w poziomie rozwoju gospodarczego ziem polskich w drugiej połowie XIX wieku (1870–1914)*,

dr Marian Zalesko (Uniwersytet w Białymstoku) – *Debata o modernizacji w polskiej myśli ekonomicznej II połowy XIX i początku XX wieku*, dr hab. Sławomir Kamosiński prof. UKW (Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy) – *Marka polskość w epoce państwowego niebytu w XIX wieku*.

W sesji drugiej, moderowanej przez dra hab. Pawła Gratę prof. UR, przedstawione zostały impulsy modernizacyjne w gospodarce ziem polskich. Rezultaty swoich badań zaprezentowali: prof. dr hab. Mirosław Kłusek (Uniwersytet Łódzki) – *Rola spółdzielczości kredytowej w modernizacji rolnictwa na ziemiach zaboru austriackiego i rosyjskiego*, prof. dr hab. Piotr Franaszek (Uniwersytet Jagielloński) – *Przemysł naftowy jako czynnik modernizacji gospodarki i społeczeństwa galicyjskiego*, prof. dr hab. Janusz Kaliński (Szkoła Główna Handlowa w Warszawie) – *Udział kapitału rodzimego w rozwoju kolejnictwa do 1918 roku*, dr hab. Krzysztof Broński prof. UE (Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie) – *Uwarunkowania procesów modernizacji gospodarki Galicji w okresie autonomii – zarys problematyki*.

Kolejnego dnia, pod przewodnictwem dr hab. Edyty Czop prof. UR, zaprezentowane zostały dwa referaty z sesji drugiej: dra hab. Karola Chylaka (Społeczna Akademia Nauk w Warszawie) – *Ubezpieczenia społeczne jako odpowiedź na procesy modernizacyjne społeczeństwa na ziemiach polskich do I wojny światowej* oraz dr hab. Barbary Danowskiej-Prokop prof. UE (Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach) – *Ubezpieczenia brackie na Górnym Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim w II połowie XIX w*. Sesja trzecia dotyczyła przemian społecznych przełomu wieków. Złożyły się na nią dwa wystąpienia: dr hab. Katarzyny Sierakowskiej prof. IH PAN (Instytut Historii PAN) – *Matki, ojcowie i dzieci – ziemie polskie na przełomie XIX i XX wieku* oraz prof. dra hab. Włodzimierza Mędrzeckiego (Instytut Historii PAN) – *Procesy modernizacyjne w obrębie polskiej warstwy chłopskiej w okresie I wojny światowej*.

Czwarta sesja, prowadzona przez dra Jarosława Kinala prodziekana Wydziału Socjologiczno-Historycznego ds. promocji, poświęcona została odcieniom polskiej modernizacji. Wystąpili w niej: dr hab. Roman Macyra prof. UAM (Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu) – *Przesłanki odmienności wielkopolskiej ścieżki modernizacyjnej na przełomie 19. i 20 stulecia*, dr Kamil Kowalski i dr hab. Rafał Matera prof. UŁ (Uniwersytet Łódzki) – *Ekonomiczne aspekty wielokulturowości na przykładzie uprzemysłowienia Łódzkiego Okręgu Przemysłowego do 1914 r.*, dr Andrzej Pieczewski (Uniwersytet Łódzki) – *Bariery modernizacji rolnictwa Królestwa Polskiego po reformie uwłaszczeniowej w ujęciu Jana Blocha*, dr Elżbieta Zalesko (Uniwersytet w Białymstoku) – *Kapitał obcy w procesie industrializacji Białostoczczyzny na przełomie XIX i XX wieku*, dr hab. Miron Urbaniak prof. UW (Uniwersytet Wrocławski) – *Miasta Poznańskiego w drodze ku modernizacji*.

Budowa nowoczesnej infrastruktury technicznej w okresie zaboru pruskiego, dr hab. Sabina Rejman prof. UR (Uniwersytet Rzeszowski) – Procesy modernizacyjne w miastach Galicji Zachodniej w II połowie XIX i na początku XX wieku.

Każda z sesji kończyła się dyskusją nad zaprezentowanymi referatami, rozmowy kontynuowano też w kularach. Uczestnicy konferencji zwiedzili również Muzeum Przemysłu Naftowego i Gazowniczego w Bóbrce.

Z wystąpień poświęconych Galicji wyłania się jej obraz jako kraju, w którym – mimo przekonania o „nędzy Galicji” spopularyzowanej w tytule publikacji Stanisława Szczepanowskiego z 1888 r. – dokonują się procesy modernizacyjne w różnych dziedzinach życia (przemysł, szczególnie naftowy, którego Galicja była pionierem, ale i przetwórstwa produktów rolnych; rozwój instytucji autonomicznych, oświaty, towarzystw ubezpieczeniowych, instytucji kredytowych, kolei, prasy; modernizacja infrastruktury miejskiej, wystawy krajowe jako element marketingu i promocji, rola Kościoła w walce z alkoholizmem, inicjowaniu zakładania kółek rolniczych i kas oszczędności; przemiany w świadomości przedsiębiorców, urzędników instytucji różnego typu, członków stowarzyszeń wyzwalające aktywność społeczną i gotowość na zmiany). Jednak szacunki PKB w przeliczeniu na jednego mieszkańca w ujęciu regionalnym nie wypadają na korzyść Galicji w porównaniu do innych ziem polskich, aczkolwiek na ten wynik mógł wpłynąć proces pierwszego przejścia demograficznego, który powodując zwiększenie liczby ludności, zarazem obniżał wartość PKB w przeliczeniu na jednego mieszkańca.

Podsumowując obrady, dr hab. Paweł Grata prof. UR zapowiedział kolejną konferencję planowaną na grudzień 2019 r. „Procesy modernizacyjne w Drugiej Rzeczypospolitej”.